

KRONIKA**Izr. prof. dr. Andrej Mihevc, dipl. geograf, jamar in krasoslovec, sedemdesetletnik**

Andreja Mihevca poznamo doma in v svetu kot navdušenega jamarja, speleologa, krasoslovca ter profesorja kraške geomorfologije in speleogeneze. Izkušnja vseh, ki smo v letih njegovega delovanja prišli v kakršen koli stik z njim, je njegov nasmeh, iskra v očeh, zakladnica enciklopedičnega znanja ter neverjetna zagnanost glede vsega kar se tiče jam in krasa. V tukajšnjem kratkem pregledu je nemogoče strniti vsa področja njegovega delovanja in naštetih vse, kar je on prispeval k znanosti, vedenju o krasu, jamarstvu, geografiji ter prepoznavnosti Slovenije v svetu.

V osnovi je Andrej Mihevc geograf, ki si je svoje široko znanje pridobil v času študija geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je diplomiral na temo Geomorfološka karta Logaških rovt, za katero je prejel Prešernovo nagrado, magistriral iz študija kontaktnega krasa v Sloveniji ter doktoriral iz Speleogeneze Divaškega krasa, in službovanja na Inštitutu za raziskovanje krasa (IZRK) ZRC SAZU v Postojni.

Kot geograf je sodeloval pri različnih strokovnih publikacijah, kot so na primer: Slovenija: pokrajine in ljudje, Notranjska: A-Z: priročnik za popotnika in poslovnega človeka, Priročni krajevni leksikon Slovenije ter pri učbenikih za različne ravni izobraževanja.

Glede na to, da je bil rojen v Logatcu, je imel stik z jamami in krasom že od zgodnjega otroštva. V osnovni šoli je začel hoditi v jame s starejšim bratom in si takrat zadal cilj, da bo obiskal vse pomembne jame v Sloveniji. S kolegi iz Jamarskega društva Logatec, katerega član je od leta 1968, je aktivno sodeloval pri raziskovanju jam v okolici Logatca in raznovrstnih klubskih dejavnostih. Bil je pobudnik raziskav v Kačni jami, kjer so Logatčani leta 1972 odkrili podzemno Reko, v Veliki ledeni jami v Paradani in drugih jamah Trnovskega gozda. Organiziral je jamarske odprave v Črno goro leta 1975,

NADJA ZUPAN HAJNA, 2016

Slika 1: Andrej Mihevc.

1978 in 1982, ko so raziskovali Duboki Do, Lipsko in Začirsko pečino ter jame na Orjenu. Leta 1988 je organiziral jamarsko ekskurzijo po jamah Dinarskega krasa in leta 1994 krajšo ekskurzijo v Sibirijo. Leta 1995 je organiziral tudi jamarsko odpravo na Kitajsko v pokrajino Guizhou, kjer so raziskali 27 jam. Organiziral je mnoga jamarska srečanja in posvetovanja ter bil član uredniškega odbora Naših jam. Bil je tudi član in predsednik Krasoslovnega društva Anthron, od leta 1989 do njegove razpustitve. Med letoma 1994 in 1996 je bil predsednik Jamarske zveze Slovenije (JZS). Od 2001 do 2009 je deloval kot pomožni tajnik pri Mednarodni speleološki zvezi (UIS). Njegova zasluga je, da je UIS od leta 2002 uradno registriran v Sloveniji in da ima stalen naslov na IZRK ZRC SAZU v Postojni.

Jame so mu predstavljale tudi znanstveni izziv. Že kot gimnazijec je bil redni gost na Inštitutu v Postojni, na fakulteti pa je bil študent prof. dr. Ivana Gamsa. V jamah ga je vedno zanimalo vse, od nastanka in razvoja jam, od sedimentov, arheologije, živalstva, podnebja v jamah, rabe jam v različne namene, kot tudi vpliv človeka na jame in kras.

V začetku njegove znanstvene kariere se je Andrej Mihevc posvečal predvsem morfološkim značilnostim kontaktnega krasa v Sloveniji. Kontaktni kras je utemeljil kot kras, ki nastane tam, kjer alogene vode s svojo količino, režimom in naplavino modificirajo kraški proces ter oblikujejo svojstven površinski relief. V 90-letih prejšnjega stoletja je v Sloveniji na zemljevidih merila 1 : 25.000 označil prek 220 ponikalnic, ob katerih so nastale različne reliefne oblike, kot so suhe rečne doline, sufozijske kontaktne oblike, ponorni zatrepi, slepe doline. Posvečal se je tudi razvoju drugih kraških depresij, predvsem vrtačam. V enem od najodmevnejših člankov o vrtačah (Mihevc in Mihevc 2021) je v soavtorstvu obdelal morfološke značilnosti in porazdelitev vrtač v Sloveniji, ki so nastale v različnih geomorfni okoljih in z različnimi procesi, kot so raztapljanje, grezanje, sufozija in pretvorba jam v površinske oblike z denudacijo, na podlagi lidarskih podatkov in svojega obširnega znanja o morfologiji krasa.

Veliko se je ukvarjal tudi z vprašanjem časa v krasu, tako hitrostjo procesov kot starostjo kraškega površja in jam. Zato velik del njegovega znanstvenega raziskovanja predstavljajo študije o razvoju

NADJA ZUPAN HAJNA, 2014

Slika 2: Andrej Mihevc v okolici Orleka.

jam in kraškega površja ter njihove interakcije. Tako je na primer na Divaškem krasu (na primer Mihevc 2001) prepoznal večfazni razvoj krasa kot tudi vpliv denudacije na razgaljanje starih jam napram površju. S pomočjo hitrosti denudacije je izračunal starost sedaj brezstropih jam in starost njihovih sedimentov (Mihevc 2021; 2007). Zadnjih 25 let sodeluje tudi v skupini s češkimi raziskovalci pri sistematičnem raziskovanju jamskih sedimentov z različnimi datacijskimi metodami (paleomagnetne raziskave, datacije z U/Th metodo, paleontologija, palinološke raziskave), s katerimi se je ugotovilo, da so jamski sedimenti starejši, kot je bilo predhodno mišljeno (> od 5 milijonov let; na primer Bosak, Mihevc in Pruner 2004; Zupan Hajna in sodelavci 2008; 2020; 2021; Häuselmann in sodelavci 2015). Največji dosežek skupine je interpretacija sedimentnega profila v Račiški pečini, ki ga je Andrej Mihevc začel preučevati po letu 1991. Sedimentno zaporedje plasti jamskih sedimentov v profilu Račiška pečina predstavlja podnebni zapis in kronostratigrafijo poznega pliocena do holocena. Profil je eden najbolje ohranjenih jamskih zapisov o paleookoljskih spremembah v zadnjih 3,4 milijona let nasploh (Sierpień in sodelavci 2021; Zupan Hajna in sodelavci 2021; Pawlak in sodelavci v recenziji).

Zaradi svoje vedoželjnosti je prehodil večino kraških terenov v Sloveniji ter preučeval morfološke oblike kraških območij v različnih geografskih in hidroloških legah. Predvsem so ga zanimale oblike in razvoj Dinarskega krasa, tako v Sloveniji, kot tudi v sosednjih državah.

Njegovemu vsesplošnemu zanimanju in poznavanju, ki si ga je pridobil čez leta raziskovanj ter študij jam in krasa po vsem svetu, botrujejo tudi njegova odkritja, ki predstavljajo izjemne dosežke tako v slovenskem kot v svetovnem pomenu. Na primer, svetovnega pomena je njegovo prepoznanje (Mihevc 1996) in znanstveno ovrednotenje brezstropih jam (na primer Mihevc 2001; 2007; 2016). S tem je položil temelje za drugačno znanstveno dojetje krasa in nov konceptualni model razvoja krasa v času. Stoji za prvo najdbo črne človeške ribice v Dobljčah leta 1986, prvo najdbo fosilne jamske živali nasploh, to je fosilnega jamskega cevkarja *Marifugia cavatica* v brezstropi jami v kamnolomu Črnotičah, ter prvo najdbo neolitskih risb v Bestezovcih.

NADIA ZUPAN HAJNA, 2011

Slika 3: Andrej Mihevc na terenskem delu pri Črnotičah.

Svoje obsežne raziskave je predstavljal na posvetovanjih doma in v tujini. Sodeloval je pri pripravi Zakona o jamah, pri politiki varovanja jam in krasa, od leta 2007 naprej je tudi član Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč, sodeloval je pri urejanju in monitoringu v turističnih jamah in pri pripravah dokumentov za nominacijo Klasičnega krasa pri UNESCO, če naštejemo samo najpomembnejše.

V času svojega pedagoškega delovanja na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani in Podiplomskem študijskem programu Krasoslovje na Univerzi v Novi Gorici je bil učitelj in mentor številnim domačim in tujim študentom, ki jim je s svojo neizmerno strastjo po raziskovanju vcepil ljubezen do jam in kraških pojavov. Mnogi od njih so zdaj že sami profesorji ali uradniki na različnih ravneh družbenega ali jamarskega delovanja.

Za svoje delo je prejel številna priznanja na popolnoma različnih področjih. Tako je leta 1997 prejel Srebrno plaketo Zveze geografskih društev Slovenije, leta 2014 je postal častni član ameriškega Nacionalnega speleološkega združenja (*National Speleological Society*), leta 2022 pa je prejel plaketo Jamarske zveze Slovenije z zlatim znakom za izjemne raziskovalne, znanstvene in organizacijske dosežke na področju jamarstva in svetovnem merilu.

Ob jubileju si njegovi sodelavci želimo, da kljub vsem težavam, ki so mu jih prinesla zadnja leta, za vedno ohrani svojo iskričnost in smisel za humor, ljubezen do krasa in jam ter nam posreduje še veliko njegovega širokega znanja.

Reprezentativna bibliografija:

- Bosák, P., Mihevc, A., Pruner, P. 2004: Geomorphological evolution of the Podgorski Karst, SW Slovenia: Contribution of magnetostratigraphic research of the Črnotiče II site with *Marifugia* sp. *Acta Carsologica* 33-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/ac.v33i1.323>
- Häuselmann, P., Mihevc, A., Pruner, P., Horáček, I., Čermák, S., Hercman, H., Sahy, D., Fiebig, M., Zupan Hajna, N., Bosák, P. 2015: Snežna jama (Slovenia): Interdisciplinary dating of cave sediments and implication for landscape evolution. *Geomorphology* 247. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.geomorph.2014.12.034>
- Mihevc, A. 1991: Morfološke značilnosti ponornega kontaktnega krasa v Sloveniji. *Geografski vestnik* 63.
- Mihevc, A. 1994: Contact karst of Brkini Hills. *Acta Carsologica* 23.
- Mihevc, A. 1996: Brezstropa jama pri Povirju. *Naše jame* 38.
- Mihevc, A. 1999: The caves and the karst surface-case study from Kras, Slovenia. *Karst 99: colloque européen: des paysages du karst au géosystème karstique: dynamiques, structures et enregistrement karstiques. Etudes de géographie physique* 28. Aix-en-Provence.
- Mihevc, A. 2000: Fosilne cevke iz brezstropne jame – verjetno najstarejši ostanki jamskega cevkarja *Marifugia* (Annelida: Polychaeta). *Acta Carsologica* 29-2. DOI: <https://doi.org/10.3986/ac.v29i2.465>
- Mihevc, A. 2001: Speleogeneza Divaškega krasa. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610503224>
- Mihevc, A. 2007: The age of Karst relief in west Slovenia. *Acta Carsologica* 36-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/ac.v36i1.206>
- Mihevc, A. 2011: Evolution of dolines from caves: a case study from Kras Plateau, Western Slovenia. *Carbonate Geochemistry: Reactions and Processes in Aquifers and Reservoirs*. Leesburg.
- Mihevc, A. 2016: Uporaba lidarskih posnetkov v geomorfologiji krasa na primeru brezstropih jam. *Raziskave s področja geodezije in geofizike* 2015. Ljubljana.
- Mihevc, A., Bavec, M., Häuselmann, P., Fiebig, M. 2015: Dating of the Udin Boršt conglomerate terrace and implication for tectonic uplift in the northwestern part of the Ljubljana Basin (Slovenia). *Acta Carsologica* 44-2. DOI: <https://doi.org/10.3986/ac.v44i2.2033>
- Mihevc, A., Zupan Hajna, N. 1996: Clastic sediments from dolines and caves found during the construction of the motorway near Divača, on the classical Karst. *Acta Carsologica* 25.

- Mihevc, A., Mihevc, R. 2021: Morphological characteristics and distribution of dolines in Slovenia, a study of a lidar-based doline map of Slovenia. *Acta Carsologica* 50-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/ac.v50i1.9462>
- Pawlak, J., Hercman, H., Gąsiorowski, M., Pruner, P., Schnabl, P., Błaszczuk, M., Sierpień, P., Matoušková, Š., Kdýr, Š., Zupan Hajna, N., Mihevc, A., Bosák, P.: Matuyama/Brunhes magnetic reversal recorded in flowstone from the Račiška pečina Cave (Slovenia): Climate changes and duration. *Quaternary International* (v recenziji).
- Sierpień, P., Pawlak, J., Hercman, H., Pruner, P., Zupan Hajna, N., Mihevc, A., Bosák, P. 2021: Flowstones from the Račiška pečina cave (SW Slovenia) record 3.2-ma-long history. *Geochronometria* 48-1. DOI: <https://doi.org/10.2478/geochr-2021-0004>
- Zupan Hajna, N., Mihevc, A., Pruner, P., Bosák, P. 2008: Palaeomagnetism and Magnetostratigraphy of Karst Sediments in Slovenia. *Carsologica* 8. Ljubljana.
- Zupan Hajna, N., Bosák, P., Pruner, P., Mihevc, A., Hercman, H., Horáček, I. 2020: Karst sediments in Slovenia: Plio-Quaternary multi-proxy records. *Quaternary International* 546. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2019.11.010>
- Zupan Hajna, N., Mihevc, A., Bosák, P., Pruner, P., Hercman, H., Horáček, I., Wagner, J., Čermák, J., Pawlak, J., Sierpień, P., Kdýr, Š., Juříčková, L., Švara, A. 2021: Pliocene to Holocene chronostratigraphy and paleoenvironmental records from cave sediments: Račiška pečina section (SW Slovenia). *Quaternary International* 605-606. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2021.02.035>
- Nadja Zupan Hajna

Izr. prof. dr. Karel Natek, sedemdesetletnik

Geograf, geomorfolog, pedagog, ljubitelj narave, avtor številnih člankov, knjig in atlasov dr. Karel Natek leta 2022 obhaja sedemdesetletnico. Rodil se je v Celju 2. novembra 1952, kjer je obiskoval osnovno in srednjo šolo (matura 1971). Po rodu je profesor Natek iz Pondorja v zahodnem delu Celjske kotline, od koder ga je življenjska pot že zgodaj zanesla v osrednjo Slovenijo. A je domačim krajem ostal zvest celo znanstveno kariero in slovenske geografe med drugim spominjal na svojstvenost Savinjskega na stiku alpskih, predalpskih in panonskih pokrajin. Predvsem pa je v prispevkih in predavanjih plastično predočil značilne geomorfne procese, ki neprenehoma potekajo pred našimi očmi, a jih večina ljudi ne opazi, čeprav oblikujejo nadvse zanimive naravne pojave in pokrajino, v kateri živimo. Geomorfne procese, kot sam pravi, zaznamuje »njihov« *skrivnost*, človeku pogosto nerazumljiv način delovanja: *vseprisotnih procesov, ki neprestano potekajo pred našimi očmi in vsako leto prestavijo milijone kubičnih metrov gradiva po pobočjih navzdol, večina sploh ne vidi in niti ne pritegnejo naše pozornosti, občasne premike večjih gmot skalovja ali prepereline, ki nam lahko povzročijo veliko škodo ali celo odnesejo nemočne žrtve, pa v časovni omejenosti svojega bivanja vidimo kot izjemne, nenavadne ali celo nerazumljive dogodke »krute narave«, a nanje seveda nekaj let pozneje spet pozabimo*« (Geografski vestnik 79-2 (2007), 153).

Znanstveno in pedagoško delo

Po diplomi iz geografije in zgodovine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (1978), ki je že začrtala njegovo nadaljnjo pot (diplomsko delo: Geomorfološka karta Posavskega hribovja in nekaterih sosednjih območij), se je najprej zaposlil na Zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine, a že kmalu prešel na Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, kjer je deloval med letoma 1979 in 1994. Nato je do leta 1999 deloval kot zasebni raziskovalec, kar je redkost v slovenski geografiji in tudi znanosti nasploh. Takrat se je zaposlil kot visokošolski učitelj na ljubljanskem Oddelku za geografijo Filozofske fakultete (in na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete), kjer je kot priljubljen predavatelj študentom odkrival skrivnosti fizične geografije, geomorfologije, geografije naravnih nesreč,

aplikativne fizične geografije in teorije prostora. V to delo je vložil veliko truda, rezultat pa so bila odlična predavanja s poglobljeno razlago z namenom razumevanja in odkrivanja reliefnih oblik in geomorfni procesov, nadgrajena z diskusijo s študenti. Bil je mentor pri treh doktorskih (somentor še pri dveh) in petih znanstvenih magistrskih delih (somentor pri eni) ter mentor ali somentor 67 diplomskih delih različnih stopenj. Za svoje pedagoško delo je bil leta 2020 tudi nagrajen.

Njegovo raziskovalno delo je obsegalo področje fizične geografije in predvsem geomorfologije. Tako je v magistrskem delu leta 1983 pripravil metodo za izdelavo geomorfološke karte, skupnega projekta jugoslovanskih geomorfologov (opisana v članku 1981), in jo leta 1993 nadgradil z doktoratom na temo celovite geomorfološke analize reliefa območja Celja. O temi je poročal na več konferencah, kjer je na primer razglabljal o problemih prikazovanja recentnih geomorfni procesov na geomorfološki karti (1983), novih predlogih za intenzifikacijo in racionalizacijo geomorfološkega kartiranja v Jugoslaviji (1987) in poročal o projektu Splošna geomorfološka karta Jugoslavije v merilu 1 : 100.000 z vidika kartiranja kraškega površja (1985/1986). O tej temi je skupaj z mentorjem akademikom Ivanom Gamsom napisal prispevek o razvoju reliefa v Litijski kotlini (1981), ki velja za primer sinteznega razumevanja razvoja rečno-denukacijskega reliefa, a tudi z upoštevanjem tektonske dinamike Posavskega hribovja. Izkazalo se je, da so tovrstni zemljevidi vedno lahko le delni, saj »je zares težavna naloga« na njih predstaviti splet raznolikih kartografskih znakov različnih »oblik, procesov in materiala«, kaj šele geneze in recentnih pojavov. Poleg tega je Karel Natek z detajlnim geomorfološkim kartiranjem pokazal, da je takšno geomorfološko kartiranje cele države v merilu 1 : 100.000 težko izvedljivo. Rezultati so vodili v povsem drugačno smer kot takratni globalni trendi geomorfoloških raziskav, ki so se vedno bolj usmerjale v kvantifikacijo in raziskovanje vpliva aktualnih pokrajinskih procesov na oblikovanje površja, počasi pa tudi v daljnjo zaznavanje in uporabo geografskih informacijskih sistemov. Podoben razmislek vidimo tudi v članku, ki je izšel ob simpoziju o življenju in delu W. M. Davisa, in »ni kritika Davisovega dela niti slovenskih geomorfologov, ki so delali pod vplivom njegove ciklične teorije« (Natek 2001, 157).

OSEBNI ARHIV MATIJA ZORNA, 2008

Slika 1: Karel Natek, govor v Zbornični dvorani Univerze v Ljubljani ob promociji enega svojih doktorantov.

BLAŽ KOMAC, 2000

Slika 2: Karel Natek pri preučevanju posledic drobirskega toka v Logu pod Mangartom.

TADEJA BABIČ, 2017

Slika 3: Karel Natek pri razlagi posledic drobirskega toka v Logu pod Mangartom tujim študentom.

Tudi zato se je njegovo raziskovalno delo preusmerilo v razlago reliefa glede na aktualne procese v pokrajini, na primer glede na rabo zemljišč v Ložniškem gričevju (1983). Temo je nadgradil leta 1992, ko je prispeval članek o do tedaj še neopisanem pomenu franciscejskega katastra in geografskega informacijskega sistema za geografske raziskave. Leta 1989 je obravnaval vlogo usadov za oblikovanje reliefa Voglajnskega gričevja in dve leti kasneje zemeljske plazove v Gornji Savinjski dolini (1991), preučeval pa je tudi erozijo v porečju Dragonje (1990). Vrhunec teh raziskav je dosegel s celovito geografsko in geomorfološko analizo usadov v Halozah (1990), s čimer je nekako že vzpostavil most med dotodanjim prevladujočim genetskim (geo)morfološkim razumevanjem reliefa in sodobnimi raziskavami učinkov recentnih pokrajinskih (naravnih in družbenih) procesov pri njegovem oblikovanju. Kot vodja konference Karpatsko-Balkansko-Dinarske geomorfološke komisije v Postojni leta 2016 ugotavlja, da je bilo potrebnih »kar nekaj let, da so geomorfologi v nekdanjih socialističnih državah povsem spremenili koncept geomorfološkega preučevanja ter se počasi in z velikimi napori vključili v glavni tok svetovnega geomorfološkega dogajanja. Ta pomemben proces je potekal sočasno z menjavo generacij, saj so zdaj v večini teh držav v ospredju raziskovalci in učitelji srednjih let, ki so že imeli možnost izpopolnjevanja v tujini, dostop do tuje literature in sodobne raziskovalne opreme in se bolj ali manj uspešno vključujejo v različne evropske in druge mednarodne projekte« (Dela 46 (2016), 193). V tem oziru je pomembno, da je Karel Natek že zgodaj poročal o novostih v porajajoči se »digitalni geografiji«, leta 1980 o kvantitativnem geomorfološkem preučevanju (Schumm 1977), leta 1981 o daljinskem zaznavanju v geomorfologiji (Verstappen 1977) ter leta 1983 o analizi terena z daljinskim zaznavanjem (Townshend 1981) in metodah v geomorfologiji (Goudie 1981).

Skladno z opisanim razvojem je nekako razumljivo, da se je naravnogeografsko področje njegove raziskovalne dejavnosti sčasoma obrnilo tudi k preučevanju naravnih nesreč. Pri tem je vedno znova

Slika 4: Karel Natek pri spomeniku Moše Pijadu pred spominskim domom AVNOJ-a v Jajcu v Bosni in Hercegovini v okviru terenskih vaj iz Geografije krasa.

poudarjal »naravnost« ujm ter slušatelje in bralce prepričeval, da »v naravi ni naravnih nesreč, so le naravni dogodki« (Gea 28-2 (2018), 24) ter da »niso vsega krive klimatske spremembe« (Delo (11. 10. 2007), 21), kar nam hudega povzroči narava. Vedno je izpostavljala pomen preventive in ob eni takšnih priložnosti slikovito dejal, da »smo zabredli tako globoko, da cela država trepetja že pred malo močnejšim dežjem« (Geomix 26-2 (2019)). Ob tem je bil zgrožen nad našim nerazumevanjem narave, ki »vsake toliko ... udari nazaj. A mi tega ne razumemo, ne dojamemo« (Gea 22-5 (2012), 70). Zaradi součinkovanja naravnih in družbenih dejavnikov je poudarjal uporabnost oziroma aplikativnost geografije pri njihovem preučevanju. Problematiki naravnih nesreč je posvetil večino svojih znanstvenih člankov. V njih je obravnaval sušo (1983), usade (1989), poplave (1993), poplave v mestih (2015) in pobočne procese (2003). Zanimala ga je tudi širša vloga naravnih nesreč v pokrajini, razmerju med človekom in naravo je namenil več prispevkov (2002; 2007). Prispeval je tudi razprave o razmerju med urbanizacijo in poplavami (2008; 2015) ter eno redkih in zato temeljnih študij o terminologiji geografije naravnih nesreč (2011). Sooblikoval je sintezno monografijo o poplavnih območjih v Sloveniji (2013). Obsežno geomorfološko znanje je s pridom uporabil za razlago pokrajinske kompleksnosti in s tem ne le za razumevanje vzrokov naravnih nesreč, temveč tudi sodobne pokrajine. Procesu v kulturni pokrajini niso samo naravni niti samo družbeni, temveč gre povečini za součinkovanje raznolikih procesov in različno intenzivnih procesov z različno dolgotrajnim delovanjem. Tako razumevanje pokrajine oziroma njihovih geokoloških značilnosti omogoča globlje razumevanje vzrokov in posledic, s tem pa na nek način tudi »napovedovanje« prihodnjih naravnih nesreč (1992). Leta 1988 je s štipendijo Japonske agencije za mednarodno sodelovanje (*Japan International Cooperation Agency*) opravil polletno specializacijo na Geografskem inštitutu v Tsukubi na Japonskem na temo geomorfologije in naravnih nesreč.

Njegovo široko, »pokrajinsko« razmišljanje o naravnih nesrečah dokazuje tudi prispevek o ogroženosti in regeneracijskih sposobnostih površja severovzhodne Slovenije po neurju v Halozah julija 1989 (1996). Z obravnavo geografskih tem s tako imenovanega geokološkega pristopa, ki upošteva tudi ranljivost okolja (prispevek na konferenci 1996), je vzpostavil »geografsko sintezo« med geomorfološkim, ekološkim in družbenim sistemom.

Znanje, ki ga je pridobil s temi raziskavami, je uporabil za izdelavo študije o ranljivosti Slovenije, ki je temeljila na Gamsovi pokrajinsko-ekološki členitvi Slovenije. Napisal je prispevek o naravnogeografskih regionalizaciji Slovenije (1998 in 2004 skupaj z Žiberno), kjer je poudaril pomen upoštevanja pokrajinskih značilnosti kot meril za razlikovanje.

Iz zadnjega obdobja njegove raziskovalne dejavnosti izpostavljamo njegovo pomembno odkritje sledi poledenitve oziroma periglacialnih reliefnih oblik na Pohorju (2007). S tega področja je kasneje sodeloval pri preučevanju glaciokrasi na Orjenu (2009) in v Makedoniji (2012).

Radi bi izpostavili še prispevek o možnostih nadaljnega trajnostnega razvoja ob treh sosednjih južnoalpskih rekah: Piavi, Tilmentu in Soči. Izšel je leta 1999 in nekako povzema jubilentovo celostno razumevanje kulturne pokrajine, ki jo poleg naravnih procesov preoblikujejo tudi stalni posegi ljudi. To v pokrajini ustvarja navidezne konflikte, ki jih pomaga reševati geografija s kompleksnim, sinteznim, skratka, geografskim razumevanjem pokrajine. Za slovensko geografijo je pomemben tudi članek o ogroženosti zaradi naravnih procesov kot strukturnem elementu slovenskih pokrajin (2002). V njem je poudaril, da naravne nesreče v pokrajini niso izjema, temveč so pomemben preoblikovalni in celo oblikovalni dejavnik kulturne pokrajine, saj iz nje izhajajo in nanjo učinkujejo, tudi v smislu zaznavanja ogroženosti in posegov v nevarna območja. O preveliki pogostosti neprimernih posegov človeka na nevarna območja se je pogosto oglašal v medijih: na primer ob poplavah 1990, ki so prizadele Savinjsko, ter ob poplavah 2012, ki so prizadele južni del Ljubljane in so bile s strokovno-geografskega vidika zanj pričakovan pojav. Njegova v Cobiss vpisana bibliografija obsega prek šeststo vpisov.

Uredniško in publicistično delo

Jubilant geograf Karel Natek je bil urednik oziroma sourednik 18 števil znanstvene revije *Dela* (2003, 2007 ter med 2008 in 2015), ki jo izdaja ljubljanski Oddelek za geografijo Filozofske fakultete in jo

indeksira baza Scopus; še vedno je član revijinega uredniškega odbora. Uredil je zbornik referatov 5. znanstvenega posvetovanja geomorfologov Jugoslavije, ki je potekal v Krškem leta 1990, z naslovom Geomorfologija in geoekologija. Bil je v uredništvu zbornika zborovanja takratne Zveze geografskih društev Slovenije na Savinjskem (1993), souredil pa je tudi en letnik Geografskega zbornika (1993). Bil je organizator konference na Filozofski fakulteti o fizični geografiji pred novimi izzivi (2003), leta 2018 pa je uredil publikacijo o malih vodnih tokovih in njihovem poplavnem ogrožanju Ljubljane, ki je izšla pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete.

Poleg tega je bil stalno prisoten v šolski geografiji. Skupaj z Žiberno in Ogrinom je pripravil naravnogeografsko regionalizacijo Slovenije za pouk geografije (2004). Vseskozi je deloval kot recenzent učbenikov, je pa tudi avtor opisov k zbirki diapozitivov (1997), ki se je veliko uporabljala pri pouku geografije kot učno sredstvo. Izkazal se je tudi kot fotograf, saj je s fotoaparatom okoli vratu obkrožil svet, njegov občutek za estetiko pa je kasneje pokazal pri oblikovanju knjig. Predvsem pa je kot avtor in urednik sodeloval pri oblikovanju več atlasov, na primer Atlasa sveta založbe The Times (1990), Atlasa sveta 2000 (1998, več ponatisov), Atlasa sveta za osnovne in srednje šole (2002, več ponatisov), Atlasa Slovenije za osnovne in srednje šole (2014) in Velikega atlasa Slovenije (2012) ter leksikonov, kot sta Veliki splošni leksikon in Slovenski veliki leksikon (2005).

V slovenski javnosti se je uveljavil kot ustvarjalec temeljnih strokovnih geografskih del o Sloveniji in svetu. Skupaj s soprogo, sodelavci in kolegi je soavtor številnih strokovnih monografij, med katerimi izpostavljamo knjige, ki so doživele tudi velik tržni uspeh: Države sveta 1989 (1989, ponatise in priredbe 1991, 1993, 1999, 2000, 2006; tudi s prevodi v hrvaški (2000, 2003), srbski (2005, 2008) in makedonski jezik (2006)), Discover Slovenia/Entdecken Sie Slowenien/Scopriamo la Slovenia/Découvrir la Slovénie/Poznejte Slovinsko (1992, ponatise 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2001), Pozdravljena, Slovenija/Greetings from Slovenia/Grüsse aus Slowenien/Saluti dalla Slovenia (1991, ponatise 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 2001), Portrait of the regions (2000), Slovenija – geografska, zgodovinska, pravna, politična, ekonomska in kulturna podoba Slovenije (1998). Kot krona tovrstnih publikacij je leta 2012 (in 2022) izšla izvirna monografija Svet v presežnikih, ki opisuje 120 »naj« geografskih pojavov. Družbeno je pomembno njegovo delovanje pri poljudnoznanstvenih založbah oziroma publikacijah; od leta 2006 je član uredniškega odbora National Geographic Slovenija.

Društvena dejavnost

Poudariti moramo jubilatovo veliko skrb za društveno dejavnost. Je član stanovskega združenja, Ljubljanskega geografskega društva, ki mu je med letoma 1986 in 1990 tudi predsedoval. Pred tem je bil podpredsednik društva (1984–1986), pred njegovo ustanovitvijo pa član izvršilnega odbora ljubljanske podružnice Geografskega društva Slovenije odgovoren za ekskurzije (1981–1984). V začetku 90ih let preteklega stoletja je bil podpredsednik Zveze geografskih društev Slovenije. Sodeluje tudi z Društvom učiteljev geografije Slovenije, posebej pa poudarjamo njegovo delo in zavzemanje za Geomorfološko društvo Slovenije. Karel Natek je med pobudniki za ustanovitev tega društva, ki je uradno zaživelo decembra 1998, bil je njegov ustanovni član in prvi predsednik. V tem času si je dejavno prizadeval za sodelovanje drugih strok na področju geomorfologije in tako vključil tudi geologe, gradbenike in gozdarje. Društvo se je vključilo v Mednarodno zvezo geomorfologov, kjer si je profesor Natek kot predsednik prizadeval za enakopravno vključenost slovenske stroke v mednarodnih dejavnostih. Sodelovanje s takratnim predsednikom Mariom Panizzo, ki se je tudi udeležil konference ob 80. letnici akademika Ivana Gamsa, je na primer rezultiralo v večjem zanimanju za raziskave na področju geodediščine v Sloveniji. Poleg tega je skrbel za sodelovanje s stanovskimi organizacijami v bližini in na primer z udeležbo podprl ustanovitev Hrvaškega geomorfološkega društva v Zagrebu. V okviru geomorfološkega društva je soorganiziral tudi simpozij o Williamu Morrisu Davisu (2001), ki je bil odmeven mednarodni dogodek, članki pa so bili objavljeni v 41. številki Geografskega zbornika. Leta 2016 je vodil organizacijski odbor Karpatsko-Dinarsko-Balkanske geomorfološke konference, ki je potekala v Postojni. Profesor Natek je dejaven tudi v zadnjih letih, in sicer kot predavatelj o geografskih temah za različne skupine,

z besedo in podobo pa popestri življenje predvsem ljudem v tretjem življenjskem obdobju. Zaradi dela na stanovskem področju je bil nagrajen s Pohvalo Zveze geografskih društev Slovenije (1984), Bronasto plaketo Zveze geografskih društev Slovenije (1997) ter Srebrno plaketo Zveze geografov Slovenije (2009).

Sklep

Sedemdeset let življenja je čas, ko se posameznik in tudi ljudje v njegovi okolici lahko z veseljem ozremo na prehojeno pot. Karel Natek je kot fizični geograf in geomorfolog veliko prispeval k slovenski geografiji, tako z uporabo vsakokratnih najnovejših metod, odličnimi raziskovalnimi idejami, ki so se pogosto budile na terenu, in veseljem do posredovanja znanja mladim. Stalno si je tudi močno prizadeval za uveljavitev slovenske geografije, tako v slovenskem znanstvenem in družbenem »miljeju« kot tudi v svetovni geografiji. Odlikuje ga strastno veselje do diskuriranja o geografskih problemih, kar je pri nas, mlajših kolegih, prejkone redka vrlina. Predvsem na področju naravnih nesreč se je, ko je bilo treba, tudi kritično javno oglašil. Razmišljal ter pisal je tudi o stanju in prihodnosti geografije, na primer na področju poljudnoznanstvenega pisanja (2013). Med slovenskimi geografi je eden redkih, ki je dobesedno del kariere preživel »na trgu« in služil denar z izdelavo odličnih geografskih del o značilnostih Slovenije, sveta in držav, kar je nadgradil s sodelovanjem z domačimi in mednarodnimi založbami. V teh delih je opozoril na lepote Zemlje, pa tudi na okoljske in družbene konflikte ali izginjanje jezikov in lokalnih kultur. Knjige kažejo na njegov smisel za kakovostno fotografijo, razumljiv in privlačen jezik pa odseva njegov velik smisel za pisanje tudi za splošno publiko. To dokazuje tudi njegovo zanimanje za to, kako ljudje dojemajo pokrajino, kar je preučeval s spoznavnimi zemljevidi (2002). Njegova dela tako niso le dokument o planetu Zemlja, temveč tudi o kakovosti in privlačnosti njenega geografskega raziskovanja. Na ta način je profesor Natek nedvomno postal ambasador slovenske geografije.

Ob lepi življenjski obletnici jubilarantu želimo, da bi še dolga leta raziskoval lepote, procese in pojave v naši ter bližnjih in daljnih deželah, ki jim je na svojih poteh okrog sveta namenil toliko prizadevne pozornosti! Ali z njegovimi besedami: »*Spoznavanje in raziskovanje sveta, od bližnje okolice do daljnih dežel, je vedno nekaj izjemnega*«. Če parafraziram še eno njegovih izjav, je tudi življenje pravzaprav nekaj tako zanimivega, da ga kot geograf na svojih pohodnih in kolesarskih poteh »*samo gledaš, medtem ko mimo beži neskončna lepa in zanimiva pokrajina*«, ostanejo pa lepi spomini na prehojene geografske poti.

Pomembnejša bibliografija izpostavljena v besedilu:

- Gams, I., Natek, K. 1981: Geomorfološka karta 1 : 100.000 in razvoj reliefa v Litijski kotlini. Geografski zbornik 21.
- Komac, B., Natek, K., Zorn, M. 2008: Širjenja urbanizacije na poplavna območja. Geografski vestnik 80-1.
- Komac, B., Natek, K., Zorn, M. 2013: Geografski vidiki poplav v Sloveniji. Geografija Slovenije 20. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612545451>
- Natek, K. (ur.) 1990: Geomorfologija in geoekologija: zbornik referatov 5. znanstvenega posvetovanja geomorfologov Jugoslavije. Krško.
- Natek, K. (ur.) 2003: Fizična geografija pred novimi izzivi. Dela 20. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.22.151>
- Natek, K. (ur.) 2018: Mali vodni tokovi in njihovo poplavno ogrožanje Ljubljane. GeograFF 10. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.4312/9789610600305>
- Natek, K. 1981: Obča geomorfološka karta v merilu 1 : 100.000. Proteus 44-3.
- Natek, K. 1983: Metoda izdelave in uporabnost splošne geomorfološke karte. Magistrsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Natek, K. 1983: Ogroženost Slovenije zaradi suše. Naravne nesreče v Sloveniji kot naša ogroženost. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/NaravneNesrece1983>

- Natek, K. 1983: Problemi kvantitativnog proučavanja recentnih geomorfoloških procesa i njihovog prikazivanja na detaljnim geomorfološkim kartama. Zbornik XI kongresa geografa SFRJ. Titograd.
- Natek, K. 1983: Razvoj reliefa in izraba tal v Ložniškem gričevju. Geografski zbornik 23.
- Natek, K. 1985/1986: Projekt »Splošna geomorfološka karta Jugoslavije v merilu 1:100.000« in kartiranje kraškega površja. Acta carsologica 14-15.
- Natek, K. 1987: Novi predlogi za intenzifikacijo in racionalizacijo geomorfološkega kartiranja v Jugoslaviji. Zbornik XII kongresa geografa Jugoslavije. Novi Sad.
- Natek, K. 1989: Proučevanje usadov. Geografski obzornik 36, 3-4.
- Natek, K. 1989: Vloga usadov pri geomorfološkem preoblikovanju Voglajnskega gričevja. Geografski zbornik 29.
- Natek, K. 1990: Erozija v porečju Dragonje. Primorje: 15. zborovanja slovenskih geografov. Portorož.
- Natek, K. 1990: Geomorfološke značilnosti usadov v Halozah. Ujma 4.
- Natek, K. 1991: Plazovi v Gornji Savinjski dolini. Ujma 5.
- Natek, K. 1992: Franciscejski kataster in geografski informacijski sistem. Traditiones 21.
- Natek, K. 1992: Geoekološke značilnosti in grožnje prihodnjih katastrof v porečju Savinje. Poplave v Sloveniji. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/8677590641>
- Natek, K. 1993: Geoecological research into the catastrophic floods of November 1, 1990, in the Savinja River basin and its role in the mitigation of future disasters. Geografski zbornik 33.
- Natek, K. 1993: Geomorfološka karta 1 : 100.000 list Celje in analiza reliefa sekcije. Doktorsko delo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Natek, K. 1996: Ogroženost in regeneracijske sposobnosti površja severovzhodne Slovenije na osnovi regeneracije površja v Halozah po katastrofalnem neurju julija 1989. Spodnje Podravje s Prlekijo: 17. zborovanje slovenskih geografov. Ptuj.
- Natek, K. 1998: O regionalizaciji Slovenije. Geografski vestnik 70.
- Natek, K. 1999: Možnosti nadaljnjega sonaravnega razvoja ob treh sosednjih južnoalpskih rekah: Piavi, Tilmingtonu in Soči. Sonaravni razvoj v slovenskih Alpah in sosedstvu. Dela 13. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.13.201-214>
- Natek, K. 2001: The life and work of William Morris Davis (1850–1934). Geografski zbornik 41.
- Natek, K. 2002: Odnos do domačega kraja (pokrajine) in njegovih (njenih) problemov. Spoznavni zemljevid Slovenije. Ljubljana.
- Natek, K. 2002: Ogroženost zaradi naravnih procesov kot strukturni element slovenskih pokrajin. Dela 18. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.18.61-74>
- Natek, K. 2007: Geografske dimenzije naravnih nesreč in varstva pred njimi. Dela 28. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.28.147-164>
- Natek, K. 2007: Periglacial landforms in the Pohorje mountains. Dela 27. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.27.247-263>
- Natek, K. 2011: Temeljni termini v geografiji naravnih nesreč. Dela 35. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.35.5.73-101>
- Natek, K. 2013: Stanje in prihodnost poljudnoznanstvenega pisanja v slovenski geografiji. Dela 40. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.40.197-214>
- Natek, K. 2015: Poplave v mestih. Geografski obzornik 62-4.
- Natek, K., Komac, B., Zorn, M. 2003: Mass movements in the Julian Alps (Slovenia) in the aftermath of the Easterearthquake on April 12, 1998. Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica 37.
- Natek, K., Natek, M. 1998: Slovenija: geografska, zgodovinska, pravna, politična, ekonomska in kulturna podoba Slovenije: priročnik o značilnostih in delovanju države. Ljubljana.
- Natek, K., Natek, M. 2012: Svet v presežnikih. Ljubljana.
- Natek, K., Perko, D., Žalik Huzjan, M. 1989: Države sveta 1989. Ljubljana.
- Natek, K., Žiberna, I. 2004: Naravnogeografske regionalizacije Slovenije. Teorija in praksa regionalizacije Slovenije. Maribor.

Stepišnik, U., Ferk, M., Kodelja, B., Medenjak, G., Mihevc, A., Natek, K., Žebre, M. 2009: Glaciokarst of western Orjen, Montenegro. *Cave and Karst Science* 36-1.

Stepišnik, U., Natek, K., Žebre, M., Fabeković, G., Pajk Koblar, V., Koblar, S., Ropret, D., Šimon, A. 2012: Sledovi pleistocenske poledenitve Stare Galičice, Makedonija. *Dela* 38. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.38.7.109-120>

Žiberna, I., Natek, K., Ogrin, D. 2004: Naravnogeografska regionalizacija Slovenije pri pouku geografije v osnovni šoli. *Teorija in praksa regionalizacije Slovenije*. Maribor.

Blaž Komac, Matija Zorn

Zasedanje Delovne skupine za eksonime in Delovne skupine za toponimsko terminologijo UNGEGN-a

Ljubljana, Kočevje, 31. 8.–3. 9. 2022

UNGEKN (*United Nation Group on Expert of Geographical Names*) oziroma Skupina izvedencev Organizacije združenih narodov za zemljepisna imena deluje v okviru 24-tih zemljepisno-jezikovnih oddelkov in 9-tih delovnih skupin. Poleg rednih zasedanj UNGEGN-a v New Yorku vsake dve leti se posamezne delovne skupine in regionalno-jezikovni oddelki ločeno srečujejo tudi v vmesnem obdobju. Letos konec avgusta in v začetku septembra smo na ZRC SAZU Geografskem inštitut Antona Melika gostili zasedanje dveh delovnih skupin, in sicer Delovne skupine za eksonime in Delovne skupine za toponimsko terminologijo. Zasedanja se je udeležilo 23 delegatk in delegatov iz 14 držav iz Evrope, Severne Amerike, Azije in Afrike.

Posamezni delegati so v prvem delu zasedanja predstavili svoje prispevke, osnovni predmet razprave, ki je sledila, pa je bila morebitna nova resolucija, ki bi bolj jasno definirala rabo eksonimov.

MARKO ZAPLATIL

Slika 1: Uvodni pozdrav udeleženkam in udeležencem je v imenu gostitelja izrekla Mimi Urbanc, namestnica direktorja ZRC SAZU.

MARKO ZAPLATTI

Slika 2: Gostujoče predavanje na temo slovenskih zemljepisnih imen je imel Marko Snoj, redni član SAZU.

MARKO ZAPLATTI

Slika 3: Skupinska fotografija udeleženk in udeležencev zasedanja.

Po dolgotrajni razpravi soglasja glede tega nismo našli. Ugotovili smo, da morda nova resolucija ni nujna in bi zadostovala sprememba katere od že obstoječih, ki naslavljajo eksonime. Največji izziv predstavljajo zahteve nekaterih držav, da se njihova endonimska oblika imena države uporablja tudi v drugih jezikih, v katerih za imena držav obstajajo eksonimi. Zadnji takšen primer je bila zahteva Turčije, ki od ostalih držav zahteva izključno rabo imena države v turški endonimski obliki, to je Türkiye. Takšna oblika za slovenski jezik (in mnoge druge jezike) seveda ni primerna, saj se imena držav po pravilih slovenskega pravopisa podomačujejo, prav tako pa so imena držav v slovenskem jeziku ena od redkih skupin zemljepisnih imen, ki so standardizirana. V razpravi je bila poudarjena interna raba eksonimov, kar je nekako sprejemljivo, nerešen izziv pa predstavlja raba eksonimov v mednarodnih pogodbah, ki so zapisane v jezikih vseh podpisnic pogodbe in v angleščini. Ali je na primer neka mednarodna pogodba, ki je zapisana tudi v slovenščini, dokument namenjen interni rabi (in posledično lahko vsebuje eksonimske oblike imen držav) ali ne, je ostalo nerazrešeno. Četudi je takšen dokument v slovenskem jeziku deklariran za dokument zunanje komunikacije, je stališče Slovenije jasno – v takšnem dokumentu morajo biti imena držav skladna s slovenskim pravopisom in slovenskim standardom.

Manjši del zasedanja je bil namenjen razpravi v okviru Delovne skupine za toponimsko terminologijo. Razprava je tekla predvsem o nekaterih popravkih Slovarja toponimske terminologije, vprašanju digitalne različice tega slovarja ter mestu njegovega spletnega gostovanja. Toponimska terminologija je predmet nenehnega oblikovanja, predvsem v smislu preciziranja posameznih gesel.

Zadnji dan zasedanja je bil po tradiciji namenjen ekskurziji. Obiskali smo Kočevsko. Najprej smo naredili postanek v Prigorici pri Ribnici, kjer smo spoznali nekatere osnovne naravogeografske značilnosti Slovenije s poudarkom na kraškem geomorfnem sistemu. Lokacija v Prigorici je zanimiva tudi zaradi pregrade, ki zadržuje poplavne valove vodotoka Ribnica. Sledil je obisk Gotenice in Kočevske Reke. Na nekdanj zaprtem območju smo se seznanili s pomenom in vlogo tega prostora v preteklosti,

ARHIV GEOGRAFSKEGA INŠTITUTA ANTONA MELIKA

Slika 4: Pred vstopom v bunker Škrilj.

obiskali pa smo tudi bunker Škriklj (slika 4) – za javnost odprt vojaški objekt, ki je služil za podporo osrednjemu zaklonišču za republiško vodstvo v Gotenici, ki bi ga politični vrh uporabil v primeru jedrskega napada. Popoldne smo obiskali še Kočevje, se seznanili s prebivalstvenimi tokovi v preteklosti, posledicami nekdanjega gospodarstva in izzivi sodobnosti. Na koncu smo obiskali še grobišče pod Krenom ter pokopališče v Stari Cerkvi z nekaj kočevarskimi napismi.

Matjaž Geršič

Zveza geografov Slovenije je prejela državno odlikovanje Red za zasluge

Ljubljana, 9. 11. 2022

Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je ob stoletnici društvenega delovanja odlikoval Zvezo geografov Slovenije, za raziskovalno in izobraževalno delo ter prispevek k slovenski narodni zavesti, z Redom za zasluge (slika 1). Odlikovanje je priznanje znanstvenoraziskovalnemu ter didaktičnemu delu slovenskih geografij in geografov v zadnjih stotih letih (slika 2). Slovesnost ob vročitvi odlikovanja je potekala v predsedniški palači 9. novembra 2022. V imenu prejemnika je odlikovanje prevzel predsednik Zveze dr. Aleš Smrekar (sliki 3 in 4). Odlikovanje je bilo podeljeno na pobudo Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, Oddelka za geografijo Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (slika 6).

Aleš Smrekar

MARKO ZAPLATIL

Slika 1: Državno odlikovanje Red za zasluge.

Na podlagi sedme alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije ter 4. točke 7. člena in 10. člena Zakona o odlikovanjih Republike Slovenije je predsednik republike Borut Pahor izdal ukaz o podelitvi odlikovanja Republike Slovenije.

Za raziskovalno in izobraževalno delo ter prispevek k slovenski narodni zavesti

prejme

ob stoletnici društvenega povezovanja slovenskih geografov

ZVEZA GEOGRAFOV SLOVENIJE

RED ZA ZASLUGE.

Krovna stanovska organizacija slovenskih geografov Zveza geografov Slovenije letos praznuje 100-letnico obstoja, s čimer je eno najstarejših strokovnih društev v Sloveniji.

Ustanovljena je bila marca 1922, najprej kot študentsko geografsko društvo, a je kmalu postala društvo vseh slovenskih geografov. Pobuda je nastala, ko se je s težko pričakovano ustanovitvijo slovenske univerze v Ljubljani leta 1919 začel tudi študij geografije. Na lastne stroške so se ustanovni člani udeležili prvega kongresa jugoslovanskih geografov, ki je bil leta 1927 v Beogradu, leta 1933 pa so se slovenski geografi že sami preizkusili v organizaciji takšnega kongresa.

Geografsko društvo je delovalo do začetka druge svetovne vojne, ko se je njegovo delo za nekaj časa prekinilo. Vodilna oseba slovenske geografije tako na univerzi kakor tudi v društvu je bil v tistih prelomnih časih Anton Melik, najvidnejši slovenski geograf in prvi slovenski univerzitetni učitelj geografije, ki je leta 1946 postal redni član SAZU.

Osrednja dejavnost društva sta bila izdajanje Geografskega vestnika ter skrb za razvoj geografije in doseganje njene prepoznavnosti doma in na tujem. Geografski vestnik tudi danes uspešno izhaja v zahtevnem okolju znanstvene publicistike ter zagotavlja nastanek in obstoj geografske in sorodne znanstvene terminologije v slovenskem jeziku.

Geografskemu vestniku se je leta 1954 pridružil Geografski obzornik, časopis za šolsko geografijo. To je informativna revija za posodobitev pouka geografije ter širjenje geografskega znanja in pogleda na svet.

Raziskovanje Slovenije in odkrivanje njenih raznolikih pokrajin pa sta drugo področje delovanja Zveze geografov Slovenije. Zveza z organizacijo geografskih zborovanj v različnih krajih po Sloveniji omogoči in spodbuja odkrivanje in raziskovanje manj znanih, celo skritih predelov naše raznovrstne dežele ter jo tako odkriva in razkriva ne le svojim članom, ampak vsem ljudem.

Po osamosvojitvi se je slovenska društvena geografija začela intenzivneje vključevati v mednarodne geografske ustanove. Danes je Zveza geografov Slovenije polnopravna članica Mednarodne geografske zveze, ki prav tako kakor slovenska letos praznuje svojo 100-letnico.

Ob tem je tudi članica tudi International Geographical Union, ki omogoča sodelovanje slovenskih geografov v organih te mednarodne organizacije, predvsem v številnih komisijah, ki se ukvarjajo z aktualnimi geografskimi temami in vprašanji.

Zveza geografov Slovenije je formalno povezana tudi z evropskima zvezama Eurogeo in Eugeo. Eurogeo je evropska nevladna znanstvena zveza, ki povezuje geografe iz različnih držav in okolij ter se ukvarja s svetovanjem in spodbujanjem evropske razsežnosti v izobraževanju in poučevanju geografije v evropskih državah. Vsako leto ena od držav članic priredi konferenco in Slovenija jo je avgusta 2019 z naslovom Skrite geografije.

Poleg izdajanj publikacij, zastopanj slovenskih geografov v mednarodnih organizacijah, organizacij različnih srečanj, predavanj in ekskurzij zveza koordinira delovanje geografskih društev po Sloveniji. Člani zveze so samostojna geografska in sorodna društva. Njihova skupna naloga je razvijati društveno dejavnost in krepiti geografijo kot znanost.

Država Slovenija se Zvezi geografov Slovenije ob njeni stoletnici z visokim državnim odlikovanjem zahvaljuje za državotvorno in družbeno odgovorno izobraževalno in raziskovalno delo.

Slika 2: Obrazložitev državnega odlikovanja.

MARCO ZAPLATI

Slika 3: Predsednik Zveze geografov Slovenije dr. Aleš Smrekar in predsednik Republike Slovenije Borut Pahor poslušata obrazložitev.

MARCO ZAPLATI

Slika 4: Predaja državnega odlikovanja.

BOŠTJAN ROGELJ

Slika 5: Častni (dr. Jurij Kunaver) in aktualni (dr. Aleš Smrekar) predsednik Zveze geografov Slovenije.

BOŠTJAN ROGELJ

Slika 6: Predstavniki predlagateljev državnega odlikovanja (od leve proti desni: dr. Simon Kušar, dr. Valentina Brečko Grubar, dr. Uroš Horvat, dr. Matija Zorn) s predsednikom Zveze geografov Slovenije (v sredini: dr. Aleš Smrekar).

BOŠTJAN ROGELJ

Slika 7: Vabljeni predstavniki geografskih društev in ustanov.